

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖS

Päätös nro 24/2006
7.4.2006

Asia Valtion virkamieslain 56 §:n mukainen korvausvaatimus

Korvausvaatimus

Oikeusaputoimisto on velvoitettava maksamaan X:lle 12 kuukauden palkkaa vastaava korvaus nimittämisestä määräaikaisiin virkasuhteisiin ilman valtion virkamieslain 9 §:ssä säädettyä perustetta.

X on toiminut oikeusaputoimistossa ensin yleisen ja myöhemmin julkisen oikeusavustajan tehtävissä ajalla 1.2.2001 - 18.7.2004 yhteensä kahdeksassa peräkkäisessä virkasuhteessa.

Ajanjaksolle 1.2.2001 - 31.12.2003 annetuissa nimittämiskirjoissa ei ole mainittu määräaikaisen virkasuhteen perustetta lainkaan. Ajalle 1.1.-31.5.2004 annetuissa nimittämiskirjoissa on määrääjän lisäksi todettu "tai enintään siihen saakka kunnes virkaan valittu ottaa viran vastaan". Viimeisimmässä ajalle 1.6.-18.7.2004 annetussa nimittämiskirjassa ei määräaikaisuuden perustetta ole myöskään mainittu. Tältä osin oli määräaikaisuuden perusteena kuitenkin vuosilomajärjestelyistä johtuva sijaisuus.

Oikeusaputoimisto oli mukana vuonna 2001 aloitetussa kokeilussa, jonka tarkoituksena oli lisätä rikosasioiden määriä oikeusaputoimistoissa. Tämän kokeilun nojalla oikeusministeriö antoi joihinkin oikeusaputoimistoihin määrärahat määräaikaisten oikeusavustajien palkkaamiseen erityisesti rikosasioita hoitamaan. X:n ensimmäiseen nimitykseen liittyneessä viranhakuilmoituksessa mainittiinkin, että työ tulee painottumaan rikosoikeudellisiin asioihin. Jo helmikuussa 2001 kävi kuitenkin selväksi, että X tulee hoitamaan rikosasioiden lisäksi myös kaikkia muita juttutyyppisiä. Nimityksissä vuonna 2002 tai sen jälkeen ei

juttutyypeistä enää keskusteltu. Rikosjuristikokeilusta luovuttiin vuoden 2002 jälkeen.

Käytännössä X hoiti oikeusaputoimistossa koko palvelussuhteensa ajan kaikkia juttutyyppejä vastaavasti kuten muutkin oikeusavustajat. Oikeusaputoimistoon perustettiin sittemmin uusi julkisen oikeusavustajan virka, joka julistettiin haettavaksi joulukuussa 2003 ja täytettiin 1.6.2004. Näin ollen kysymys ei ole ollut myöskään tilapäisten jutturuuhkien purkamisesta. Uusi virka perustettiin vastaavia tehtäviä varten, joita X:kin oli jo kolme vuotta hoitanut. Tehtävät ovat näin ollen olleet pysyviä.

Asia käsittely ja selvittäminen

Oikeusaputoimiston vastine

Korvausvaatimus on hylättävä perusteettomana. Oikeusaputoimistojen virat perustetaan oikeusministeriössä, joka myöntää virastolle määrärahat tulosneuvottelujen perusteella. Samoin tulosneuvotteluissa sovitaan määräaikaisista viroista ja niiden jatkumisesta kuten X:nkin kohdalla tehtiin.

Kun oikeusaputoimistossa vuonna 2001 aloitettiin niin sanottu rikosjuristikokeilu, oikeusaputoimisto sai määrärahan määräaikaisen julkisen oikeusavustajan palkkaamiseen erityisesti rikosasioita varten. Virkaan valittiin X. Rikosavustaja hoiti myös muitakin oikeusapuasioita, koska käytännössä oli täysin mahdotonta, että hän olisi yksinomaan hoitanut rikosasioita. Kun uusia rikosasiakkaita tuli, niin X:llä saattoi olla sinä päivänä jo juttu toisessa käräjäoikeudessa, joten muutkin oikeusavustajat joutuivat hoitamaan rikosasioita. Vuonna 2002 kokeilua jatkettiin. Vuoden 2003 tulosneuvottelujen jälkeen oikeusaputoimisto sai vuoden määräaikaisuuden tarkoituksena rikosjuttujen hoitamisen lisäksi arvioida työmäärätilannetta ja lähinnä sen pysyvyyttä. X hoiti kyllä edelleenkin pääosan rikosjutuista ja hän on ollut koko ajan tietoinen määräaikaisuuden perusteesta.

Oikeusministeriön vastine

X:n vaatimus on hylättävä. X:n nimittämisille määräaikaisiin virkasuhteisiin on ollut pätevät perusteet. Vuonna 2001 - 2003 on perusteena ollut ns. rikosavustajakokeilu, vuonna 2003 kokeilun lisäksi työmäärän pysyvyyden arvioiminen ja vuonna 2004 avoimen viran hoito sen täyttämismenettelyn ajaksi. X on itse koko ajan ollut tietoinen määräaikaisuuden perusteista.

Oikeusaputoimistoissa aloitettiin vuonna 2001 kokeilu, jonka tarkoituksena oli lisätä rikosasioiden määriä oikeusaputoimistoissa. Kokeiluissa muun muassa annettiin joihinkin oikeusaputoimistoihin määrärahat ylimääräisten määräaikaisien julkisten oikeusavustajien palkkaamiseen erityisesti rikosasioita hoitamaan. Oikeusaputoimisto kuului näihin oikeusaputoimistoihin. Se haki tehtävään henkilöä lehti-ilmoituksella, jossa todettiin, että tehtävänä on rikosasioiden hoitaminen.

Yleisesti kokeilussa oli mahdotonta ennakkoon arvioida, minkä verran rikosasioita kokeilun myötä ohjautuu kullekin oikeusaputoimistolle. Tämän vuoksi sovitettiin, että määräaikaiset rikosavustajat saivat hoitaa myös muita oikeusapuasioita, ellei rikosasioiden lisäys osoittautu niin suureksi, että he työllistyisivät niistä

kokopäiväisesti. Kokeilun tarkoituksena oli seurata, lisääntyvätkö rikosasioiden toimeksiannot oikeusaputoimistoissa, jotka ovat kokeilussa mukana.

Rikosasioiden ohjautuminen oikeusaputoimiston hoidettavaksi riippuu monista seikoista, joten asian luonteen vuoksi yhden vuoden perusteella on vaikea arvioida kokeilun onnistumista. Tämän vuoksi kokeilua päätettiin jatkaa ensimmäisen vuoden laajuudessa vuonna 2002. Kahden vuoden aikana rikosasioiden suhteellinen osuus ei lisääntynyt merkittävästi niissä toimistoissa, joissa oli ylimääräisiä avustajia. Siksi osassa oikeusaputoimistoista tästä kokeilusta luovuttiin vuotta 2003 koskevissa tulosneuvotteluissa. Vielä vuoden 2003 ajan kokeilua jatkettiin muutamassa sellaisessa oikeusaputoimistossa, joissa työmäärä muutenkin on suuri. Tällöin ylimääräisen nimityksen perusteena oli kokeilun ohella toimiston runsas työmäärä. Näin tehtiin myös oikeusaputoimistossa. Se, että kokeilu ei tuottanut odotettua tulosta rikosasioiden lisääntymisessä, ei poista tosiasiaa, että kokeilu oli määräaikaisuuden peruste.

Yleisesti ruuhkautuneisiin virastoihin on ollut tapana osoittaa määrärahoja, joilla palkataan määräaikaisia virkamiehiä. Virastoa varten on perustettu vakinainen virka vasta siinä vaiheessa kun on todettu, että viraston työmäärät ovat pysyvästi kasvaneet. Näin on myös oikeusaputoimiston tapauksessa. Vaikka rikosasioiden määrä toimistossa ei kokeilun johdosta lisääntynyt, toimiston työmäärä arvioitiin pysyvästi sellaiseksi, että se edellyttää viran perustamista. Tämä arvio tehtiin syksyllä 2003 käydyissä tulosneuvotteluissa, jolloin sovittiin viran perustamisesta. Virka perustettiin vuoden 2004 alusta lukien. X palkattiin vuonna 2004 julkisen oikeusavustajan tehtäviin viran täyttömenettelyn ajaksi.

X:n vastaselitys

X:n ensimmäistä määräaikaisuutta (1.2.-31.12.2001) koskeneessa vastaselityksen liitteenä olevassa viranhakuilmoituksessa ei mainittu lainkaan rikosjuristikokeilua eikä muutakaan perustetta viran määräaikaisuudelle. Rikosjuristikokeilu tuli X:n tietoon vasta kun oikeusministeriö ilmoitti vuoden 2002 lopulla oikeushallinnon internetsivuilla kokeilun loppumisesta. Missään vaiheessa rikosjuristikokeilun aikana ei oikeusaputoimistoissa ryhdytty erityisiin toimenpiteisiin rikosasioiden lisäämiseksi. Ainoa konkreettinen toimenpide oli määräaikaisen oikeusavustajan palkkaaminen. Rikosasiat eivät lisääntyneet itsestään, joten kokeilu lakkautettiin.

Virkamieslautakunnan ratkaisu

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Valtion virkamieslain 56 §:n 1 momentin mukaan virkamiehellä, joka on ilman 9 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyä perustetta nimitetty määräajaksi tai ilman pätevää syytä toistuvasti peräkkäin nimitetty 9 §:n 1 tai 2 momentin nojalla määräajaksi, on oikeus virkasuhteen virastoon päättyessä sen vuoksi, ettei häntä enää nimitetä tämän viraston virkamieheksi, saada virastolta vähintään kuuden ja enintään 24 kuukauden palkkaa vastaava korvaus. Saman lain 9 §:n 1 momentin mukaan virkamieheksi voidaan nimittää määräajaksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi, jos työn luonne, sijaisuus, avoinna

olevaan virkaan kuuluvien tehtävien väliaikainen järjestäminen tai harjoittelu edellyttää määräaikaista virkasuhdetta.

Oikeudellinen arvio ja johtopäätökset

Nimittämiskirjojen mukaan X on nimitetty oikeusaputoimistoon määräaikaisiin virkasuhteisiin seuraavasti:

- 1.2.-31.12.2001, yleinen oikeusavustaja,
- 1.1.-31.12.2002, yleinen oikeusavustaja,
- 1.1.-31.12.2003, julkinen oikeusavustaja,
- 1.1.-31.1.2004 tai enintään siihen saakka kunnes virkaan valittu ottaa viran vastaan, julkinen oikeusavustaja,
- 1.2.-29.2.2004 tai enintään siihen saakka kunnes virkaan valittu ottaa viran vastaan, julkinen oikeusavustaja,
- 1.3.-31.3.2004 tai enintään siihen saakka kunnes virkaan valittu ottaa viran vastaan, julkinen oikeusavustaja,
- 1.4.-31.5.2004 tai enintään siihen saakka kunnes virkaan valittu ottaa viran vastaan, julkinen oikeusavustaja,
- 1.6.-18.7.2004, julkinen oikeusavustaja.

Nimittämiskirjoissa ei ole mainittu määräaikaisuuksien perustetta. Virkasuhdetta koskevan hakuilmoituksen mukaan kelpoisuusvaatimuksena on ollut oikeustieteen kandidaatin tutkinto sekä riittävä kokemus asianajajan tai tuomarin työstä. Ilmoituksen mukaan työtehtävät tulevat painottumaan rikosoikeudellisiin asioihin.

Asiakirjojen mukaan X:n nimittäminen kahteen ensimmäiseen määräaikaiseen virkasuhteeseen (1.2.-31.12.2001 ja 1.1.-31.12.2002) on perustunut niin sanottuun rikosjuristikokeiluun, jonka tarkoituksena on ollut lisätä rikosasioiden määriä oikeusaputoimistoissa. Kokeiluissa annettiin joihinkin oikeusaputoimistoihin, muun muassa oikeusaputoimistoon, määrärahat ylimääräisten määräaikaisten julkisten oikeusavustajien palkkaamisen erityisesti rikosasioita hoitamaan. Tältä osin määräaikaisille nimittämislle voidaan katsoa olleen valtion virkamieslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu työn luonteeseen liittyvä hyväksyttävä peruste eikä sillä, että perusteita ei ole merkitty nimittämiskirjoihin ole asiassa näiden nimittämisten osalta merkitystä.

Vastineiden mukaan X on hoitanut myös muita juttuja kuin rikosjuttuja. Oikeusaputoimiston vastineessa on todettu, että käytännössä oli täysin mahdotonta, että X olisi yksinomaan hoitanut rikosasioita; kun uusia rikosasiakkaita tuli, niin X:llä saattoi olla sinä päivänä jo juttu toisessa käräjäoikeudessa, joten muutkin oikeusavustajat joutuivat hoitamaan rikosasioita. X:n korvausvaatimuksen mukaan jo helmikuussa 2001 oli käynyt selväksi, että hän tulee hoitamaan rikosasioiden lisäksi myös kaikkia muita juttutyyppisiä eikä nimityksissä vuonna 2002 tai sen jälkeen juttutyypeistä enää keskusteltu. Oikeusministeriön vastineen mukaan yhden vuoden perusteella on ollut vaikea arvioida kokeilun onnistumista. Vastineen mukaan rikosasioiden suhteellinen osuus ei ollut kahden kokeiluvuoden aikana lisääntynyt merkittävästi niissä toimistoissa, joissa oli ollut ylimääräisiä avustajia. Näiden selvitysten perusteella on pääteltävissä, että ylimääräisen oikeusavustajan työpanokselle oikeusaputoimistossa on rikosasioiden määrästä riippumatta ollut

tarve kahden kokeiluvuoden jälkeen. Tähän nähden ilman nimittämiskirjaan tehtyä merkintää asiaa jälkikäteen tarkasteltaessa ei ole perusteita arvioon, jonka mukaan X:n työpanosta vastaavien työtehtävien määrä ja niiden jatkuminen oikeusaputoimistossa olisi edelleen kahden vuoden kokeilun jälkeen ollut epävarmaa tai epäselvää. X:n työtehtävien on katsottava vakiintuneen viimeistään hänen toisen virkasuhteensa (1.1.-31.12.2002) aikana. Näin ollen rikosjuristikokeilun jatkamista ja työmäärän pysyvyyden arvioimista ei voida enää ajanjaksoa 1.1.-31.12.2003 koskevan nimittämisen osalta pitää valtion virkamieslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuna lainmukaisena perusteena määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämiseksi.

Nimittämisille ajanjaksolla 1.1.-31.5.2004 on katsottava olleen nimittämiskirjojen mukaisesti valtion virkamieslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu avoinna olevaan virkaan kuuluvien tehtävien järjestämiseen liittyvä hyväksyttävä peruste. Myös ajanjaksoa 1.6.-18.7.2004 koskevalla määräaikaisella nimittämisellä on ollut vastaava lainmukainen peruste.

Edellä lausutuilla perusteilla ja kun X:ää ei ole enää 18.7.2004 päättyneen virkasuhteen jälkeen nimitetty viraston virkamieheksi, X:llä on oikeus valtion virkamieslain 56 §:n mukaiseen korvaukseen aikaa 1.1.-31.12.2003 koskevan perusteettoman määräaikaisen nimityksen osalta.

Korvauksen määrää arvioitaessa on otettu huomioon muun ohessa virkamiehen ikä, palvelussuhteen kesto sekä hänen mahdollisuutensa saada myöhemmin ammattiaan ja koulutustaan vastaavaa työtä.

Päätös

Oikeusaputoimisto / oikeusministeriö määrätään maksamaan X:lle kahdeksan (8) kuukauden palkkaa vastaava korvaus. Korvausvaatimus hylätään enemmälti.

Sovelletut oikeusohjeet

Valtion virkamieslaki 9 § ja 56 §

Muutoksenhaku

Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Varapuheenjohtaja

Heikki Kulla

Esittelijä

Ismo Räisänen

Virkamieslautakunnan päätös oli tulos äänestyksestä, jossa enemmistön muodostivat varapuheenjohtaja Kulla ja jäsenet Komulainen, Sipiläinen sekä varajäsen Eriksson. Vähemmistön muodostivat jäsenet Paanetoja, Äijälä ja Jalava.

Vähemmistön äänestyslausumat liitteenä.

Liite

Eri mieltä olleiden jäsenten Paanetoja, Äijälä ja Jalavan lausuma:

X:lle tulee maksaa kuuden (6) kuukauden palkkaa vastaava korvaus.

Virkamieslautakunnan sihteerin Ismo Räisäsen eriävä mielipide:

Päätösesitykseni asian ratkaisemiseksi vastasi jäsenten Paanetoja, Äijälä ja Jalavan lausumaa.